

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/174/2016
Identifikačné číslo spisu:	6812203207
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:6812203207.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ A. G., bývajúcej v K., zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Jankovičom, AK Železničná č. 257/19, Revúca, 2/ A. G., bývajúceho v K., 3/ D. G., bývajúceho v K., 4/ J. G., bývajúceho v K., proti žalovaným 1/ Y. B., bývajúcej v K. a 2/ E. B., bývajúceho v K., o zaplatenie 1 748,33 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 3 C 91/2012, o dovolaní A. G., proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. júna 2013 sp. zn. 14 Co 455/2012, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. júna 2013 sp. zn. 14 Co 455/2012 a vec mu vracia ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Revúca (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. októbra 2012 č. k. 3 C 91/2012-176 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“ alebo „prvostupňové rozhodnutie“) uložil žalovaným povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 748,33 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,75 % ročne od 10.8.2012 až do zaplatenia titulom platenia úhrady za užívanie bytu žalobcu v období od januára 2010 až do októbra 2010 vrátane nedoplatku za vyúčtovanie úhrad za rok 2009. Žalobca sa svojím návrhom ďalej domáhal aj zaplatenia poplatku do fondu prevádzky údržby a opráv, čo však okresný súd zamietol, pretože v zmysle zákona je povinný platiť predmetný poplatok iba vlastník bytu. Okresný súd nepriznal žalobcovi ani zaplatenie poplatku z omeškania, pretože v konaní nebola preukázaná existencia nájomného vzťahu medzi stranami sporu, pri ktorej by mohlo prísť do úvahy jeho platenie v prípade omeškania s platením nájomného z o strany žalovaných. Neúspešných žalovaných okresný súd zaviazal nahradiť žalobcovi trovy konania vo výške 106 €.

2. Na odvolanie žalovaných Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 11. júna 2013 č. k. 14 Co 455/2012-199 (ďalej aj „rozsudok odvolacieho súdu“) rozsudok okresného súdu v napadnutej časti a v súvisiacom výroku o trovách prvoinštančného konania podľa § 219 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) potvrdil. Vo zvyšnej časti odvolaním nenapadnutej zostalo prvoinštančné rozhodnutie nedotknuté. Žalovaní podali odvolanie z dôvodu, že od žalobcu odkúpili byt a zároveň zaň platili nielen

odkúpenie ale aj nájom. Žalobca im podľa ich tvrdenia nevrátil preplatky a zároveň nevideli dôvod ani na zaplatenie sumy 1 700 €. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku okresného súdu a skonštatoval správnosť dôvodov a právnych úvah, na podklade ktorých rozhodol. Odvolací súd konštatoval, že zo skutočností zistených v konaní pred okresným súdom možno vyvodíť právny záver, že medzi stranami došlo k ústnej dohode, na základe ktorej vzniklo žalovaným právo užívania bytu vlastnícky patriaceho žalobcovi. Doba užívania žalovanými nebola konkrétne určená, preto mal za to, že išlo o užívanie bytu na dobu neurčitú. Výsledky dokazovania okresného súdu jednoznačne preukázali, že úhrady za služby spojené s užívaním bytu v žalobnom období, t. j. v období od januára 2010 až do augusta 2010 uhrádzal žalobca, ktorému žalovaní napriek tomu, že užívali byt neplatili žiadnu odplatu. Žalovaní byt užívali aj v roku 2008, v ktorom na základe vyúčtovania úhrad za plnenie poskytované s užívaním bytu vznikol nedoplatok 80,05 €, na úhrade ktorého sa žalovaní takisto nepodieľali. Rozsudok okresného súdu odvolací súd považoval za náležité odôvodnený a podložený skutkovými i právnymi argumentmi, ktoré sa odvolaciemu súdu nejavia a k o svojvoľné, či nesprávne. Na dôvody prvoinštančného rozhodnutia v celom rozsahu poukázal aj odvolací súd, osvojil si ich, v podrobnostiach na ne odkázal a stotožnil sa s nimi. Odvolací súd nezistil skutočnosti svedčiacie o inom skutkovom stave, z ktorého by malo byť potrebné vyvodíť iný právny záver.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala manželka žalobcu (ďalej aj „dovolateľka“) ako jedna zo zákonných dedičov po poručiťovi A. G. dovolanie na okresnom súde osobne dňa 21.5.2015. Dovolanie odôvodnila tým, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 písm. b/, c/, a f/ O.s.p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Podstatou jej dovolania bolo, že krajský súd vyhlásil rozsudok 11. júna 2013 pod č. k. 14 Co 455/2012-199 v lehote dvoch mesiacov odo dňa úmrtia žalobcu, ktorý zomrel dňa XX.X.XXXX, a teda konal s účastníkom, ktorý nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, nakoľko mu zanikla jeho smrťou. Poukázala na skutočnosť, že účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol v konaní riadne zastúpený a postupom súdu sa mu odňala možnosť konať pred súdom. Odvolací súd sa dôsledne nespravoval ustanovením § 107 ods. 3 O.s.p. a konanie neprerušil za účelom konania s dedičmi po žalobcovi ako účastníkmi konania. Na základe vyššie uvedeného dovolateľka žiadala, aby odvolací súd zrušil rozsudok krajského súdu a v prípade nevyhnutnosti aj rozhodnutie okresného súdu a vec vrátil odvolaciemu súdu alebo okresnému súdu na ďalšie konanie s poukazom na § 243 ods. 2 alebo 3 O.s.p. Zároveň žiadala priznať trovy právneho zastúpenia.

4. Dňa 29.4.2016 bola dovolateľka vyzvaná okresným súdom výzvou doručenou 4.5.2016 na uhradenie súdneho poplatku za dovolanie vo výške 209 € v lehote 10 dní odo dňa doručenia výzvy. Následne uznesením z 24. mája 2016 č. k. 3 C 91/2012-224 bolo okresným súdom zastavené dovolacie konanie z dôvodu neuhradenia predmetného poplatku.

5. Dňa 3.6.2016 podala dovolateľka odvolanie proti uzneseniu, ktorým bolo zastavené dovolacie konanie s tým, že žiadala, aby okresný súd priznal dovolateľke v predmetnom dovolacom konaní oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu a aby zrušil uznesenie z 24. mája 2016 č. k. 3 C 91/2012-224. Na základe predmetného odvolania dovolateľky dňa 21.6.2016 okresný súd uznesením č. k. 3 C 91/2012-247 priznal dovolateľke oslobodenie od súdnych poplatkov.

6. Po vyššie vykonaných úkonoch boli vyzvaní zákonní dedičia po poručiťovi a aj žalovaní na vyjadrenie sa k dovolaniu dovolateľky, ktorí sa však k nemu podľa obsahu súdneho spisu náležite nevyjadrili, a teda došlo k zaslaniu súdneho spisu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) na rozhodnutie o dovolaní.

7. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu citovaných prechodných ustanovení dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok dovolaní podaných do 30. júna 2016,

ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

8. Majúc na zreteli uvedené (bod 7.) najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP).

9. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie smeruje proti rozsudku, ktorý nemá znaky tých rozsudkov, proti ktorým bolo dovolanie v zmysle § 238 O.s.p. prípustné.

10. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

11. Právny poriadok účinný v čase podania dovolania ukladal dovolaciemu súdu (§ 242 ods. 1, veta druhá O.s.p.), aby aj ex offio posúdil, či v konaní nedošlo k niektorej z najzávažnejších procesných vád (zmätočností), ktoré boli vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

12. Ustanovenie § 237 ods. 1 písm. b/ O.s.p. dopadalo na prípady, v ktorých ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania (strana sporu), nemal spôsobilosť byť účastníkom konania (stranou sporu). Predpokladom spôsobilosti byť účastníkom konania (stranou sporu) bola hmotnoprávna subjektivita v o význame spôsobilosti mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť fyzických osôb mať práva a povinnosti vzniká narodením a zaniká smrťou, prípadne vyhlásením za mŕtveho.

13. Podmienkou, aby niekto mohol byť účastníkom občianskeho súdneho konania je, že musí byť na to spôsobilý. Spôsobilosťou byť účastníkom konania znamená spôsobilosť subjektu mať procesné práva a povinnosti. Ide teda o procesnú subjektivitu. Občiansky súdny poriadok v § 19 stanovil, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Odkazoval teda na hmotné právo. Vo všetkých občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť účastníkmi konania tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva, teda všeobecnú hmotnoprávnu subjektivitu. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti u fyzických osôb vzniká narodením, pričom túto spôsobilosť má i počaté dieťa za predpokladu, že sa narodí živé a zaniká smrťou fyzickej osoby (§ 7 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka). Ak po začatí súdneho konania účastník stratil spôsobilosť byť účastníkom konania, postup súdu upravovalo ustanovenie § 107 O.s.p.

14. Pokiaľ odvolací súd považoval zomrelého A. G. naďalej za účastníka konania a nedodrжал postup podľa § 107 O.s.p., vykazuje jeho postup a rozhodnutie znaky procesnej vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. b/ O.s.p., na ktorú bolo potrebné vziať zreteľ. Uvedená vada zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale tiež jeho opodstatnenosť. V prípade, že v konaní dôjde k vade takejto povahy, treba

napadnuté rozhodnutia zrušiť. Dovolací súd zároveň považuje v zmysle vyššie uvedeného za podstatné poukázať na ustanovenie Občianskeho zákonníka § 33b ods. 2 prvá veta, podľa ktorého plnomocenstvo zaniká smrťou splnomocniteľa, ak z jeho obsahu nevyplýva nič iné. Na základe uvedeného teda platí, že smrťou splnomocniteľa zaniklo aj plnomocenstvo udelené žalobcom synovi A. G., a teda predmetné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo ani správne doručované, z čoho vyplýva, že ani právoplatnosť predmetného rozsudku nie je v súdnom spise vyznačená správnym spôsobom.

15. Z obsahu spisu navyše vyplýva, že k odvolaniu žalovaných (č. 1. 186 spisu) sa písomne vyjadril žalobca (č. 1. 189 spisu), žalovaní (odvolatelia) ale nemali možnosť sa dozvedieť o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd im toto vyjadrenie žalobcu nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalovaným došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“) a tým k odňatiu im možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

16. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu priznáva Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

17. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

18. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“).

19. Na vady konania, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., je dovolací súd povinný prihliadať bez ohľadu na to, či ich dovolateľ uplatnil alebo neuplatnil (viď § 242 ods. 1 O.s.p.).

20. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

21. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné ale aj opodstatnené. Skutočnosť, že došlo v konaní k procesným vadám podľa § 237 ods. 1 písm. b/ a f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami, nemôže byť považované za správne. Rešpektujúc právne účinky podaného dovolania, ktoré v konaní nastali, dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.